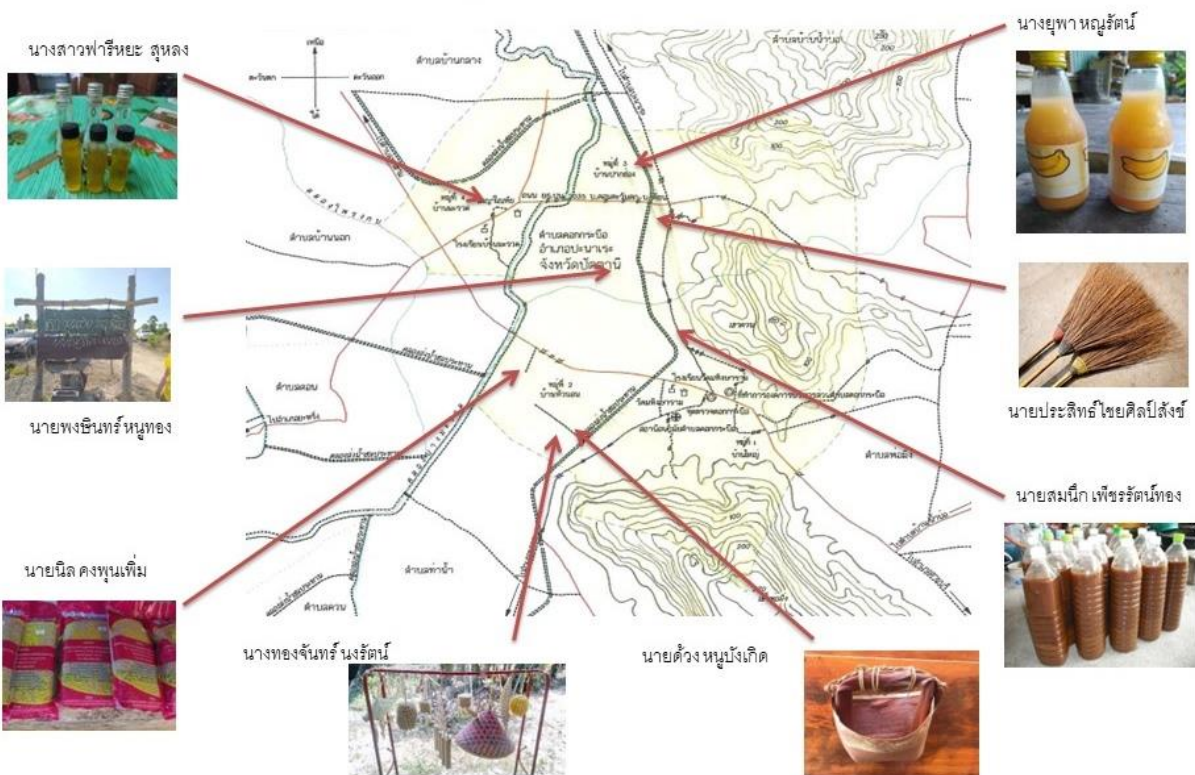

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลคอกกระปือ

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลคอกกระปือ
อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่าปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ ท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่างๆ กันดังนี้

สามารถ จันทรสุรีย์ (๒๕๓๖) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเองทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำรงชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหา การจัดการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

รัตน์ บัวสนธิ์ (๒๕๓๕) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการทัศน์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการทัศน์ดังกล่าวจะมีรากฐานจากคสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขของในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับแต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้มีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำไปแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา สาขา ดังที่ คือ

๑. **ด้านเกษตรกรรม** หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยีโดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการถนอมอาหาร การปลูกพืช การประมง การทำนา การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เป็นต้น
๒. **ด้านหัตถกรรม** หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่ายโดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน งานแกะหนังตะลุง งานทอผ้าด้วยมือ งานเย็บปักถักร้อย การทำโขน เป็นต้น
๓. **ด้านอุตสาหกรรม** หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิตโดยมีเป้าหมายการผลิตเป็นสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ เตียง ตู้) การแปรรูปสิ่งต่างๆจากยางพารา เป็นต้น
๔. **ด้านการแพทย์ไทย** หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นฐาน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย การนวดไทย การนวดประคบสมุนไพร การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค การผดุงครรภ์แบบพื้นบ้านโดยหมอตำแยของชาวมุสลิม (โต๊ะบีแค) เป็นต้น
๕. **ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งการอนุรักษ์การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น
๖. **สาขาศิลปกรรม** หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์งานผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว ลำตัด ลิเก หมอลำ มโนราห์ เป็นต้น
๗. **สาขาภาษาและวรรณกรรม** หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ ภาษาถิ่น หนังสือตำรา ตำรับอาหาร งานประพันธ์ บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่างๆ เป็นต้น
๘. **ด้านอื่นๆ** เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลคอกกระบือ

อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ นายสมนึก.....สกุล เพ็ชรรัตน์ทอง.....อายุ ๖๔.....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๔๔/๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลคอกกระบือ อำเภอปะนาเระ

จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๕๑๓๐

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๖-๒๕๕๒๗๗๑ E-mail :

๒. ความชำนาญ/ภูมิปัญญา

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- การทำน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยน้ำ มีความสามารถด้านการใช้วัสดุเหลือใช้มาหมักเพื่อใช้เป็นน้ำหมักชีวภาพ
- การทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง สำหรับบำรุงพืช ฯลฯ

๓.ผลงาน

มีความเชี่ยวชาญภูมิปัญญาด้านการทำน้ำหมัก เป็นผู้นำชุมชนด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใช้ปุ๋ยหมักทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี รณรงค์การลดใช้สารเคมี และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้รายงาน นางสาวอริสรา ชูชื่น ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา โทรศัพท์ ๐๖๑๕๕๓๕๓๕๑

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลคอกกระบือ
อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ นางยุพา.....สกุล หนุรัตน์.....อายุ ๗๐.....ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๑๐.....หมู่ที่ ๓.....ตำบลคอกกระบือ.....อำเภอปะนาเระ.....
จังหวัดปัตตานี.....รหัสไปรษณีย์ ๙๕๑๓๐.....
เบอร์โทรศัพท์.....๐๘๘-๓๘๗๑๑๘๓.....E-mail :

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านการแปรรูปอาหารพื้นบ้าน

- มีความสามารถด้านการใช้วัสดุเหลือใช้ คือ กล้วย กล้วยมาหมักเพื่อใช้เป็นน้ำส้มกล้วย ใช้ในการประกอบอาหาร
ทดแทนการใช้น้ำมัน หรือน้ำส้มสายชู

๓.ผลงาน

มีความเชี่ยวชาญภูมิปัญญาด้านการถนอมอาหาร ใช้วัสดุที่มีในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
และเก็บไว้ใช้ได้

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้รายงาน นางสาวอริสรา ชูชื่น ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา โทรศัพท์ ๐๖๑๕๕๓๕๓๕๑

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลคอกกระบือ
อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ นายนิล.....สกุล คงพูนเพิ่ม.....อายุ ๖๑.....ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๓๗.....หมู่ที่ ๒.....ตำบลคอกกระบือ.....อำเภอปะนาเระ
จังหวัดปัตตานี.....รหัสไปรษณีย์ ๙๔๑๓๐.....
เบอร์โทรศัพท์.....๐๘๔-๗๕๐๑๗๙๑.....E-mail :

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านอุตสาหกรรม

- มีภูมิปัญญาดั้งเดิมเกี่ยวกับการผลิต และแปรรูปข้าวพื้นบ้าน เพื่อตอบสนองการบริโภคในยุคปัจจุบัน และความ
ต้องการของพื้นที่ สร้างมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ข้าวพื้นบ้านของชุมชน

๓.ผลงาน

การผลิต และแปรรูปข้าวพื้นบ้าน ทั้งการเตรียมการผลิต การผลิต และการแปรรูป ข้าวสารพันธ์ต่างๆและจัด
จำหน่ายให้ผู้บริโภคตามความต้องการของตลาด

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ ๕.....พฤษภาคม.พ.ศ.๒๕๖๕

ผู้รายงาน.....นางสาวอริสรา ชูชื่น.....ตำแหน่ง.....นักวิชาการศึกษา.....โทรศัพท์.....๐๖๑๕๓๕๓๕๑

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลคอกกระบือ
อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ นางทองจันทร์.....สกุล นงรัตน์.....อายุ ๘๘.....ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๖๗/๒.....หมู่ที่ ๒.....ตำบลคอกกระบือ.....อำเภอปะนาเระ.....
จังหวัดปัตตานี.....รหัสไปรษณีย์ ๙๔๑๓๐.....
เบอร์โทรศัพท์.....-.....E-mail :

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านหัตถกรรม

- การทำเครื่องจักรสานจากใบตาล เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในครัวเรือน

๓.ผลงาน

มีความเชี่ยวชาญภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม เครื่องจักรสานจากใบตาล เช่นฝาชี เขียนหมาก กอบใบตาล เครื่อง
บูชาภัณฑ์เทศน์ ได้แก่ มังคุด ทุเรียน รังผึ้ง กล้วย

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้รายงาน นางสาวอริสรา ชูชื่น ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา โทรศัพท์ ๐๖๑๕๕๓๕๓๕๑

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลคอกกระบือ
อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ นายพงษ์นรินทร์.....สกุล หนูทอง.....อายุ ๕๐.....ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๓.....หมู่ที่ ๒.....ตำบลคอกกระบือ.....อำเภอปะนาเระ
จังหวัดปัตตานี.....รหัสไปรษณีย์ ๙๕๑๓๐.....
เบอร์โทรศัพท์.....๐๘๙-๒๙๗๕๕๕๑.....E-mail :

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านเกษตรกรรม

- มีภูมิปัญญาด้านการเกษตร ปศุสัตว์ การประมง การทำการเกษตรแบบผสมผสาน

๓.ผลงาน

โคก-หนอง-นา โมเดล ซึ่งเป็นแนวทางทำเกษตรอินทรีย์และการสร้างชีวิตที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นผสมผสานเกษตร
ทฤษฎีใหม่ เข้ากับภูมิปัญญาพื้นบ้านที่อยู่อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติในพื้นที่นั้นๆ

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ .๕...พฤษภาคม...พ.ศ..๒๕๖๕

ผู้รายงาน...นางสาวอริสรา ชูชื่น...ตำแหน่ง...นักวิชาการศึกษา...โทรศัพท์...๐๖๑๕๕๓๕๓๕๑

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลคอกกระบือ
อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ นางสาวฟารีหะ.....สกุล สุหลง.....อายุ ๖๒.....ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๓๖/๑ หมู่ที่ ๕.....ตำบลคอกกระบือ.....อำเภอปะนาเระ.....
จังหวัดปัตตานี.....รหัสไปรษณีย์ ๙๕๑๓๐.....
เบอร์โทรศัพท์.....๐๖๓-๖๒๙๘๙๐๖.....E-mail :

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านการแพทย์ไทย

- การนวดแผนไทย เป็นการบำบัดและรักษาโรคแขนงหนึ่ง โดยเน้นลักษณะการกด การคลึง การบีบ การตืด การดึง การอบ และการประคบสมุนไพร
- น้ำมันนวดตัว ช่วยให้ร่างกายผ่อนคลายจากการตึงเครียด

๓.ผลงาน

มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลสุขภาพและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน โดยเฉพาะการนวดแผนไทย และการประคบสมุนไพร

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้รายงาน.....นางสาวอริสรา ชูชื่น.....ตำแหน่ง.....นักวิชาการศึกษา.....โทรศัพท์.....๐๖๑๕๕๓๕๓๕๑